

14. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennya dosudovoho rozsliduvannya okremykh katehoriy kryminal'nykh pravoporushen' [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses] : Zakon Ukrainy vid 22.11.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>. [in Ukr.].

15. Shyyan, A. H., Chernenko, A. P. (2020) Vysnovok spetsialista yak protsesual'ne dzherelo dokaziv v kryminal'nomu provadzhenni [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses]. *Aktual'ni problemy ekspertnoho zabezpechennya kryminal'noho provadzhennya : materialy Nauk.-prakt. seminaru (m. Dnipro, 29 trav. 2020 r.)*. Dnipro : DDUVS, pp. 149–152. [in Ukr.].

ABSTRACT

Natalya Pavlova. Features of the initial stage of investigation of criminal offenses committed by fraud. The article emphasizes that the law obliges the investigator, prosecutor, coroner after submitting an application, notification of a criminal offense or after his own discovery from any source of circumstances that may indicate the commission of a criminal offense, within no more than 24 hours relevant information to the Unified Register of Pre-trial Investigations. It is emphasized that victims, when applying to law enforcement agencies for fraud, are often mistaken about the violation of their legal rights, and superficial consideration of such allegations leads to unjustified criminal proceedings. The specifics of fraud do not allow to immediately establish the availability of sufficient data to resolve the issue of instituting criminal proceedings, so it is clear that all information about such a criminal offense must be accepted and carefully verified by law enforcement agencies. The article examines the theoretical and practical issues of the initial stage of the pre-trial investigation, as well as offers a vision for their solution. Various views of scholars on the reasons and grounds for entering information into the Unified Register of pre-trial investigations into criminal offenses committed by fraud are considered, the problematic issues of distinguishing crime from civil tort fraud. The expediency of making changes to the criminal procedural legislation in terms of increasing the list of procedural actions that provide an opportunity to make the right decision to open criminal proceedings in the presence of signs of fraud is substantiated.

Keywords: initiation of pre-trial investigation, criminal proceedings, Unified Register of pre-trial investigations, reasons and grounds, statement, notification, fraud.

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-471-477

Олег ПАРФИЛО©

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

Юрій НІЗОВЦЕВ©

кандидат юридичних наук

(Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, м. Київ, Україна)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто проблемні питання та перспективні напрями реформування вітчизняної судово-експертної діяльності. На підставі аналізу положень одного з поданих законопроектів досліджено основні проблеми реалізації на практиці норм, що стосуються принципів змін у вітчизняній судово-експертній діяльності, та надано обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання інституту судової експертизи в Україні.

Ключові слова: правове регулювання, судово-експертна діяльність, судова експертиза, реформування законодавства, законопроект.

© О. Парфіло, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3320-6182>

icte@ssu.gov.ua

© Ю. Нізовцев, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7398-0327>

os_icte@ssu.gov.ua

Постановка проблеми. Забезпечення сучасного рівня та якості проведення судових експертиз неможливе без належної правової регламентації судово-експертної діяльності (далі – СЕД). З огляду на те, що визначення засад судової експертизи відповідно до п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України має здійснюватися виключно законами України, очевидно, що правове регулювання СЕД має проводитися з дотриманням цієї конституційної норми.

Оскільки чинний Закон України «Про судову експертизу» [1] було ухвалено ще в лютому 1994 року, на сьогодні велика частина його положень потребує суттєвих змін, встановлення нових підходів до здійснення СЕД, що зумовлено міжнародним досвідом нормативно-правового регулювання такої діяльності та практикою проведення судових експертиз, а також результатами діяльності вітчизняних судово-експертних установ.

Тому протягом 2019–2021 років Міністерством юстиції України та іншими ініціативними групами підготовлено низку законопроектів, покликаних створити ефективні умови для здійснення судово-експертної діяльності для всіх суб'єктів цієї діяльності та запровадити єдині вимоги і стандарти для проведення судової експертизи [2–4].

Головною метою проведення комплексної реформи законодавства у цій сфері та наближення його до європейських стандартів є забезпечення для правосуддя незалежної, кваліфікованої та об'єктивної судової експертизи, що орієнтована на максимальне використання новітніх досягнень науки і техніки та відповідає міжнародним вимогам і викликам сучасності.

Безумовно, удосконалення правового регулювання СЕД є важливим завданням для всієї наукової спільноти та вимагає підготовки змін на державному рівні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Дослідженню проблем правового регулювання судово-експертної діяльності та вивченню найкращих світових практик в галузі судової експертизи приділяли увагу багато вітчизняних та закордонних вчених, серед яких Г. Авдєєва, Т. Авер'янова, Р. Белкін, Т. Будко, Л. Головченко, В. Гончаренко, Ф. Джавадов, А. Іщенко, О. Жеребко, В. Журавель, Н. Клименко, О. Клюєв, В. Лисиченко, Г. Надгорний, І. Пиріг, А. Свінцицький, М. Сегай, Е. Сімакова-Єфремян, П. Репешко, О. Росинська, О. Рувін, В. Федчишина, Ю. Шепітько, М. Щербаковський, О. Шляхов та інші. Проте актуальною залишається потреба у висвітленні цієї тематики з урахуванням розпочатого реформування СЕД та необхідності порівняльного аналізу положень підготовлених законопроектів.

Мета. На підставі аналізу положень одного з поданих законопроектів дослідити основні проблеми реалізації на практиці норм, що стосуються принципових змін у вітчизняній СЕД, та висунути обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання інституту судової експертизи в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Указі Президента України від 08.11.2019 № 837 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» одним з поставлених завдань є розроблення законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення системи самоврядування судових експертів, запровадження рецензування висновку судового експерта та визначення граничних строків проведення судових експертиз.

Крім того, відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 471, в межах Довгострокових пріоритетів діяльності Уряду, на Міністерство юстиції в частині забезпечення прав людини та доступу до правосуддя покладено обов'язок щодо створення умов для самоврядування судових експертів та розширення доступу осіб до послуг судових експертів як складової доступу до правосуддя, у тому числі завдяки вирівнюванню повноважень приватних і державних судових експертів та збільшенню рівня конкуренції між ними.

Вже 5 листопада 2021 р. Кабінетом Міністрів України внесено проект Закону України «Про судово-експертну діяльність» за № 6284 [2].

На думку одного із відповідальних керівників Міністерства юстиції України Олександра Банчука: «Законопроект вирішує одразу декілька проблем, які існують у сфері судово-експертної діяльності. Зокрема:

– на законодавчому рівні закріплює основоположні терміни у сфері судово-експертної діяльності з метою єдиного підходу до їх вживання у правозастосовчій діяльності. До таких термінів відносяться: «експертна ініціатива», «кваліфікація судового експерта», «методика проведення судової експертизи», «судово-експертна

діяльність» тощо;

– удосконалює державне регулювання судово-експертної діяльності, в тому числі, шляхом визначення державного органу, що буде відповідати за формування загальних засад політики у сфері судово-експертної діяльності. Таким органом визначено Міністерство юстиції України. Таке врегулювання пропонується із врахуванням того факту, що на сьогодні до повноважень Міністерства юстиції віднесено координацію діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади з питань розвитку судової експертизи; забезпечення організації роботи Координаційної ради з проблем судової експертизи при Мін'юсті, забезпечення організації роботи Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Мін'юсті і Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Мін'юсті; забезпечення ведення Державного реєстру атестованих судових експертів та Реєстру методик проведення судових експертиз;

– закріплює основні засади здійснення судово-експертної діяльності, та пропонує більш чітке визначення статусу, прав та обов'язків судових експертів, судово-експертних установ та їх керівників;

– розширює види судових експертиз, які можуть проводитися «приватними» судовими експертами, шляхом відмови від застарілого поняття «криміналістичні експертизи». Проектом Закону систематизуються та уніфікуються норми, що регулюють порядок організації та проведення судових експертиз. Зокрема, закріплюється положення щодо підстав проведення судових експертиз, встановлюються граничні строки проведення судової експертизи та встановлюється порядок обчислення строків виконання експертизи. Разом з тим, вперше в спеціальному Законі пропонується визначити категорії судових експертиз за процесуальною ознакою – первинна, додаткова, повторна, комісійна та комплексна та особливості організації їх проведення. Також пропонується затвердити вимоги до форми та змісту висновку експерта, які поєднують у собі положення всіх процесуальних законів;

– розмежовує поняття «суб'єкт судово-експертної діяльності» та «суб'єкт проведення судової експертизи», визначає порядок проходження професійної підготовки, присвоєння та підвищення кваліфікації судового експерта. Так, проектом Закону пропонується змінити визначену Законом України «Про судову експертизу» процедуру підготовки, стажування та атестації судових експертів, відмовившись від необхідності періодичного підтвердження кваліфікації судового експерта. Акцент робитиметься на підвищення кваліфікації судового експерта.

Крім того, законопроектом пропонується закріпити «види відповідальності судового експерта, засади дисциплінарної відповідальності, підстави притягнення судового експерта до дисциплінарної відповідальності та види дисциплінарних стягнень, порядок утворення дисциплінарної комісії судових експертів та її діяльності» [5].

Будучи, у разі прийняття, основоположним нормативно-правовим документом у галузі судової експертизи, законопроект спричинив жваві обговорення у середовищі як практиків, так і вчених-теоретиків. Суперечки викликали багато положень проекту № 6284, а думки опонентів нерідко були діаметрально протилежними.

У своїй статті ми пропонуємо розглянути та проаналізувати найбільш суттєві, на нашу думку, виявлені проблемні аспекти.

Одним з каменів спотикання стала жорстка регламентація у законопроекті строків виконання судових експертиз. Відповідно до ст. 47 «строк проведення судової експертизи встановлюється керівником судово-експертної установи чи уповноваженою керівником особою або судовим експертом, який здійснює судово-експертну діяльність індивідуально. Для проведення судової експертизи встановлюється строк, що є достатнім і об'єктивно необхідним для проведення дослідження. Строк проведення судової експертизи не повинен перевищувати 90 календарних днів. У разі неможливості проведення судової експертизи в строк до 90 календарних днів у зв'язку з її багатооб'єктністю, складністю за процесом досліджень або характером питань, що підлягають вирішенню, більший строк проведення судової експертизи встановлюється за письмовим обґрунтованим погодженням суб'єкта проведення судової експертизи із замовником судової експертизи після попереднього вивчення судовим експертом наданих матеріалів. Такий строк не повинен перевищувати 150 календарних днів...».

Навколо вказаних вимог законопроекту розійшлися погляди замовників експертиз (насамперед тих, які ведуть досудове розслідування) та експертів. Для замовників

важливим є дотримання строків досудового розслідування, встановлених законодавством. Адже нерідко трапляються випадки, коли виконання експертизи затягується понад граничні строки розслідування, замовники вимушені відкликати завдання на проведення експертизи без її виконання. Однак аргументи судових експертів не менш вагомі. Останнім часом спостерігається тенденція до збільшення кількості об'єктів, які надаються на експертизу, а також підвищення складності їх (об'єктів) дослідження. Наприклад, вже не є чимось незвичайним призначення комп'ютерно-технічної експертизи за кількома сотнями об'єктів. У практичній діяльності одного з авторів була експертиза, під час якої потрібно було дослідити приблизно 300 носіїв інформації. При цьому частина цих носіїв – складні RAID-масиви, що містили віртуальні машини. Зрозуміло, що навіть якщо на дослідження одного носія інформації витратити лише один день, при цьому працювати без вихідних, відпусток та лікарняних, виконання експертизи триватиме щонайменше 300 днів. Але в реальності вказані носії інформації є досить складними об'єктами, дослідження яких потребує більш тривалого часу. Отже, за таких умов виконати вимоги законопроекту (максимум – 150 календарних днів) просто неможливо фізично. І це не враховуючи, що у експерта на виконання, як правило, є декілька експертиз, які виконуються відповідно до черговості їх надходження. На нашу думку, у разі ухвалення запропонованої редакції законопроекту судово-експертні установи вимушені будуть відмовляти замовникам експертиз у зв'язку з відсутністю технічної можливості виконати експертизу у встановлені законом строки.

Одним з проблемних питань судово-експертної діяльності є рецензування висновку експерта. Відповідно до чинної нормативно впорядкованої процедури [6], метою рецензування висновків судових експертів є вдосконалення професійної майстерності експертів, поліпшення якості та обґрунтованості їх висновків. Рецензування не проводиться з метою спростування чи підтвердження висновків. Це положення знайшло своє відображення і в законопроекті, відповідно до якого рецензія не може бути використана як джерело доказів у будь-якому виді судочинства. Не підлягають рецензуванню висновки експерта до моменту їх розгляду судом.

Натомість на цей час нерідко ініціатива проведення рецензування висновку експерта надходить від сторін судового розгляду для спростування цього висновку. Правники (зазвичай адвокати – представники сторін або сторони захисту), як правило, не в змозі повноцінно оцінити висновок експерта, адже для цього необхідні спеціальні знання, при чому саме за напрямом проведеної експертизи. Якщо аналіз дотримання експертом формальних вимог законодавства не призвів до бажаного результату (тобто не було виявлено порушень судовим експертом процесуальних норм), може бути залучено особу, яка має спеціальні знання, для більш глибокого аналізу висновку. Рецензентом може бути інший експерт (у найліпшому разі), колишній експерт або особа, яка не має і не мала стосунку до судової експертизи. Звісно, що такі послуги оплачуються, до того ж рецензенту ставиться завдання щодо максимальної критики висновку. Все це, на нашу думку, може призвести до того, що некомпетентна особа, яка не має жодного стосунку до судової експертизи, підготує необ'єктивну, але ззовні «нищівну» рецензію, яка, насправді, буде зовсім не по суті. У суді такі рецензії внаслідок недостатньої правової врегульованості (адже зазначений вище наказ стосується лише системи експертних установ Мін'юсту) можуть бути як відхилені, так і взяті до уваги. Проте в останньому випадку судді доведеться не лише оцінювати висновок експерта, а також оцінювати і рецензію.

Для уникнення таких ситуацій до законопроекту було включено описане вище положення про застосування рецензії тільки з метою підвищення кваліфікації судових експертів, обміну набутим ними досвідом. При цьому у сторін судового розгляду залишається право призначення повторної експертизи, як дієвий засіб контролю об'єктивності висновку експерта.

З огляду на виняткове значення роботи Експертно-кваліфікаційних комісій (далі – ЕКК) в діяльності судових експертів треба звернути увагу на відповідні положення щодо ЕКК у законопроекті № 6284. У початковій редакції законопроекту пропонувалось зробити єдину ЕКК при Міністерстві юстиції України. При цьому до складу ЕКК повинні були входити представники всіх державних органів, до сфери управління яких належать державні судово-експертні установи, а також представники приватних експертів. Прихильники єдиної ЕКК аргументували її необхідність, як гарантію об'єктивного оцінювання професійних якостей судового експерта, а також створення єдиного підходу

до підготовки судового експерта та подальшого складання кваліфікаційного іспиту. Противники єдиної ЕКК також висували вагомі аргументи. Наприклад, були сумніви щодо об'єктивності ЕКК, що функціонує при державному органі, який має у своєму складі судово-експертні установи. Пропонувалось у такому разі вивести з підпорядкування Мін'юсту його спеціалізовані державні судово-експертні установи або створити ЕКК при іншому державному органі. Більш суттєвим був аргумент щодо різної специфіки функціонування експертних установ (експертних служб) різних державних органів, адже саме з урахуванням такої специфіки і створювались ці установи. Ця специфіка, зокрема, спостерігається у відомчих нормативних документах (інструкціях), які регламентують порядок виконання судових експертиз. Є й інші відмінності, наприклад, експерти експертної служби СБ України переважно є військовослужбовцями, вони здійснюють не лише судово-експертне забезпечення слідчих дій, але й техніко-криміналістичне забезпечення оперативно-розшукових та контррозвідувальних заходів, у тому числі в зоні бойових дій. Відповідно, під час складання кваліфікаційного іспиту судовими експертами СБ України велика увага надається вказаним особливостям та відомчим нормативним актам, що їх регулюють.

Схожі диспути точилися і навколо дисциплінарних комісій (далі – ДК), які у початковому варіанті законопроекту були аналогічно ЕКК об'єднані в єдину Дисциплінарну комісію при Міністерстві юстиції України. Зокрема, від Служби безпеки України надійшло зауваження, що експерти-військовослужбовці притягаються до дисциплінарної відповідальності відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України [7]. Крім того, наявність окремих ЕКК та ДК поза Службою безпеки України суперечить проголошеному ст. 3 Закону України «Про Службу безпеки України» принципу єдиноначальності, відповідно до якого керівництво всією діяльністю Служби безпеки України, до складу якої належить, зокрема, підпорядкована експертна служба, здійснює голова Служби безпеки України [8]. Тому в ст. 32 чинної редакції законопроекту № 6284 міститься така норма: «Дисциплінарні комісії судових експертів утворюються при органах державного регулювання та діють відповідно до цього Закону та положень про них, затверджених відповідним органом державного регулювання», що є слушною та прийнятною для всіх сторін позицією.

Також вкрай важливим для судових експертів є вдосконалення норм щодо особливостей соціального захисту судового експерта, оплати його праці, грошового та пенсійного забезпечення. Зокрема, розділом VII «Оплата праці та соціальний захист» проекту Закону встановлюються особливості матеріального та соціального забезпечення працівників державних судово-експертних установ різних відомств. Наприклад, грошове забезпечення експертів Центру судових і спеціальних експертиз ІСТЕ СБУ, які мають кваліфікацію судового експерта та є військовослужбовцями, повинно визначатися відповідно до вимог Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [9, с. 198].

Повністю підтримуємо позицію, що у зв'язку зі сталими тенденціями інтеграції законодавства України до європейського, є необхідність доповнення положень законопроекту щодо міжнародного співробітництва в галузі судово-експертної діяльності, наприклад, в аспекті проведення спільних наукових робіт й організації системи міжнародних стажувань, тренінгів тощо [10, с. 15].

Водночас погоджуємося з думкою вчених, що надмірна зарегламентованість судово-експертної діяльності може перешкоджати застосуванню спеціальних знань експертом та, відповідно, досягненню істини в судочинстві [11, с. 20].

Висновки. З огляду на актуальність законодавчих змін та для збереження тенденції розвитку інституту судової експертизи пропонуємо об'єднати потенціал науковців, експертів-практиків і представників державного регулятора, залучивши всі сторони для обговорення подальших кроків з реформування вітчизняної судово-експертної діяльності. Тільки під час конструктивних обговорень можливе позитивне вирішення всіх нагальних проблемних питань та створення ефективної системи експертного забезпечення правосуддя.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
2. Про судово-експертну діяльність : Проект закону № 6284 від 05.11.2021. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73154.

3. Про судово-експертну діяльність : альтернативний Проект закону № 6284-1 від 19.11.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73246.
4. Про судово-експертну діяльність : альтернативний Проект закону № 6284-2 від 22.11.2021 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73258.
5. Олександр Банчук: схвалений урядом законопроект про судово-експертну діяльність дозволить вирішити головні проблеми у цій сфері. URL : <https://minjust.gov.ua/news/ministry/oleksandr-banchuk-shvalenyi-uryadom-zakonoproekt-pro-sudovo-ekspertnu-diyalnist-dozvolit-virishiti-golovni-problemi-u-tsiy-sferi>.
6. Про затвердження Порядку проведення рецензування висновків судових експертів : наказ Міністерства юстиції України від 03.02.2020 № 335/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0131-20#Text>.
7. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>.
8. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.
9. Надіжко М. М., Нізовцев Ю. Ю. Перспективні напрями реформування судово-експертної діяльності в системі СБ України. *Науковий вісник*. 2019. № 74. С. 196–204.
10. Сімакова-Єфремян Е. Б. Щодо необхідності реформування базового законодавства України про експертне забезпечення правосуддя. *Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя : матеріали круглого столу (м. Харків, 6-7 лют. 2020 р.)*. Харків : ХНДІСЕ, 2020. С. 12–15.
11. Свінцицький А. В. Система експертного забезпечення правосуддя в Україні на сучасному етапі: організаційно-правові аспекти. *Проблеми реформування базового законодавства України з питань експертного забезпечення правосуддя : матеріали круглого столу (м. Харків, 6-7 лют. 2020 р.)*. Харків : ХНДІСЕ, 2020. С. 16–20.

Надійшла до редакції 13.12.2021

References

1. Pro sudovu ekspertyzu [On forensic examination] : Zakon Ukrayiny vid 25.02.1994. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>. [in Ukr.].
2. Pro sudovo-ekspertnu diyal'nist' [On forensic activity] : Projekt zakonu № 6284 vid 05.11.2021. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73154. [in Ukr.].
3. Pro sudovo-ekspertnu diyal'nist' [On forensic activity]: al'ternatyvnyy Projekt zakonu № 6284-1 vid 19.11.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73246. [in Ukr.].
4. Pro sudovo-ekspertnu diyal'nist' [On forensic activity] : al'ternatyvnyy Projekt zakonu № 6284-2 vid 22.11.2021 r. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73258. [in Ukr.].
5. Oleksandr Banchuk: skhvalenyi uryadom zakonoprojekt pro sudovo-ekspertnu diyal'nist' dozvolyt' vyrishyty holovni problemy u tsiy sferi [Oleksandr Banchuk: The draft law on forensic expertise approved by the government will solve the main problems in this area]. URL : <https://minjust.gov.ua/news/ministry/oleksandr-banchuk-shvalenyi-uryadom-zakonoproekt-pro-sudovo-ekspertnu-diyalnist-dozvolit-virishiti-golovni-problemi-u-tsiy-sferi>. [in Ukr.].
6. Pro zatverdzhennya Poryadku provedennya retsenzuvannya vysnovkiv sudovykh ekspertiv [On approval of the Procedure for reviewing the opinions of forensic experts] : nakaz Ministerstva yustytysiyi Ukrayiny vid 03.02.2020 № 335/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0131-20#Text>. [in Ukr.].
7. Pro Dystsyplinarnyy statut Zbroynykh Syl Ukrayiny [On the Disciplinary Statute of the Armed Forces of Ukraine] : Zakon Ukrayiny vid 24.03.1999. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>. [in Ukr.].
8. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrayiny [On the Security Service of Ukraine] : Zakon Ukrayiny vid 25.03.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>. [in Ukr.].
9. Nadizhko, M. M., Nizovtsev, Yu. Yu. (2019) Perspektyvni napryamy reformuvannya sudovo-ekspertnoyi diyal'nosti v systemi SB Ukrayiny [Perspective directions of reforming judicial-expert activity in the system of the Security Service of Ukraine]. *Naukovyy visnyk*. № 74, pp. 196–204. [in Ukr.].
10. Simakova-Yefremyan, E. B. (2020) Shchodo neobkhidnosti reformuvannya bazovoho zakonodavstva Ukrayiny pro ekspertne zabezpechennya pravosudivya [On the need to reform the basic legislation of Ukraine on expert support of justice]. *Problemy reformuvannya bazovoho zakonodavstva Ukrayiny z pytan' ekspertnoho zabezpechennya pravosudivya : materialy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 6-7 lyut. 2020 r.)*. Kharkiv : KhNDISE, pp. 12–15. [in Ukr.].
11. Svintsyts'kyu, A. V. (2020) Systema ekspertnoho zabezpechennya pravosudivya v Ukrayini na suchasnomu etapi: orhanizatsiyno-pravovi aspekty. *Problemy reformuvannya bazovoho zakonodavstva Ukrayiny z pytan' ekspertnoho zabezpechennya pravosudivya : materialy kruhloho stolu (m. Kharkiv, 6-7 lyut. 2020 r.)*. Kharkiv : KhNDISE, pp. 16–20. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleh Parfyo, Yuriy Nizovtsev. Legal regulation of forensic activity in Ukraine: problematic aspects and prospects of development. The article considers the problematic issues and promising areas of reform of domestic forensic science. Based on the analysis of the provisions of one of the presented

bills, the key problems of implementation in practice of the norms concerning fundamental changes in the domestic forensic activity are investigated. In particular, the criteria for setting deadlines for forensic examination, the grounds and procedure for reviewing the expert's opinion, the provisions on the functioning of the Expert Qualification and Disciplinary Commissions are analyzed.

Given the urgency of legislative changes and to maintain the trend of the institute of forensic science, the authors of the study provide sound proposals to improve the legal regulation of the institute of forensic science in Ukraine.

The authors of the article propose to unite the potential of scientists, practitioners and representatives of the state regulator, involving all parties in the discussion of further steps to reform the domestic judicial expertise. Because, only in the course of constructive discussions it is possible to positively resolve all pressing issues and create an effective system of expert support of justice.

Keywords: *legal regulation, forensic activities, forensic examination, legislative reform, draft law.*

УДК 342

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-477-483

Каміль ПРИМАКОВ©
кандидат
юридичних наук

Аніта КАЛЮЖНА©
слухач магістратури
Навчально-наукового
інституту права
та інноваційної
освіти

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ ЧЕРЕЗ МЕДІАЦІЮ У ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Надано теоретико-правову характеристику вирішення конфліктів за допомогою медіаційної процедури у діяльності адвокатів. Досліджено поняття медіаційної процедури та її закріплення на законодавчому рівні. Обґрунтовано необхідність медіації під час розв'язання конфліктів між сторонами спору. Визначено, що результатом успішної медіації є досягнута під час обговорення конкретна угода. Рішення, прийняті в медіації, можуть бути закріплені в угоді лише в разі, якщо кожна зі сторін конфлікту їх визнає. Проаналізовано напрями правового регулювання процедури медіації як сучасного методу вирішення юридичних конфліктів за участю адвоката. Особливу увагу приділено основним напрямам участі адвоката у медіаційному процесі – представництву інтересів сторін та діяльності у якості медіатора. Встановлено та проаналізовано ознаки, за якими можливо визначити специфіку діяльності адвоката-медіатора. Виявлено переваги і недоліки у наданні медіативної допомоги адвокатом-медіатором. Визначено шляхи удосконалення правового регулювання процедури медіації у нашій державі. Зроблено висновок про те, що медіація є надзвичайно ефективним альтернативним способом вирішення конфлікту, зважаючи на те, що в українському суспільстві правові відносини, пов'язані з цим інститутом, фактично реалізуються у різних галузях права, незважаючи на відсутність профільного законодавчого акта.

Ключові слова: *адвокат, конфлікт, альтернативні способи вирішення конфліктів, медіація, представництво.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток суспільства і держави характеризується високим рівнем довіри та правової комунікації між інститутами громадянського суспільства і держави, в особі уповноважених органів. Водночас обмеження, спричинені розповсюдженням коронавірусної хвороби COVID-19,

© К. Примаков, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2349-8599>

k_zpd@dduvs.in.ua

© А. Калюжна, 2021

kafedra_zpd@ukr.net